

UCHWAŁA NR XV/168/20
RADY POWIATU LIMANOWSKIEGO

z dnia 18 grudnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia do realizacji „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023”.

Na podstawie art. 12 pkt 4 i 11, w związku z art. 4 ust. 1 pkt 3, 3a i 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821), Rada Powiatu Limanowskiego uchwala co następuje:

§ 1.

Realizując zadania własne powiatu określone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przyjmuje się do realizacji „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023” w brzmieniu jak załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Koordinację działań jednostek realizujących Program, o którym mowa w § 1, powierza się Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.

§ 3.

Wykonanie uchwały zleca się Zarządowi Powiatu Limanowskiego.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.

Przewodnicząca Rady

mgr Ewa Filipiak

Załącznik do uchwały Nr XV/168/20
Rady Powiatu Limanowskiego
z dnia 18 grudnia 2020 r.

POWIAT LIMANOWSKI

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021 – 2023

LIMANOWA | 2020

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. ZADANIA POWIATU Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ	4
2. DIAGNOZA SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE LIMANOWSKIM.....	7
2.1. RODZINNA I INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	7
2.2. POZYSKIWANIE KANDYDATÓW DO PEŁNIENIA FUNKCJI RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	14
2.3. FORMY WSPARCIA DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH/RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA ORAZ DZIECI W NICH UMIESZCZONYCH	16
2.4. USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	19
2.5. WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI BIOLOGICZNYMI DZIECI UMIESZCZONYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	21
3. ROCZNE LIMITY RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ	23
4. CELE I ZADANIA PROGRAMU.....	23
5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	27
6. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU	27
7. BENEFICJENCI PROGRAMU.....	28
8. MONITOROWANIE PROGRAMU	28
SPIS TABEL	28
SPIS WYKRESÓW	29

„Kiedy śmieje się dziecko,

śmieje się cały świat”

- Janusz Korczak

WSTĘP

Polityka rodzinna zajmuje szczególne miejsce w systemie polityki i pomocy społecznej. Zgodnie z art. 71 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej „państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”. Polityka rodzinna obejmuje całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i spełniania przez nie funkcji istotnych zarówno dla ich członków, jak i dla całego społeczeństwa.

Rodzina jest pierwszym, naturalnym środowiskiem każdego dziecka. To ona powinna wychowywać je w miłości, dawać możliwość rozwoju, rozumieć jego potrzeby, być wzorcem jego postępowania. Rodzina zaspokaja najważniejsze potrzeby każdego człowieka – potrzebę miłości i bezpieczeństwa. Dlatego prawo do wychowywania w rodzinie jest jednym z podstawowych praw każdego dziecka. Gwarantuje je Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, jak również ratyfikowana przez Polskę Konwencja o prawach dziecka. Ochrona praw dziecka powinna być przedmiotem działań podejmowanych nie tylko przez rodziców i organy władzy publicznej, ale przez każdego, kto jest świadkiem sytuacji zagrażającej szeroko rozumianemu dobru dziecka.

Pieczka zastępcza jest instytucją prawa rodzinnego. Ustanawiana jest w przypadku niemożności sprawowania opieki nad dziećmi przez rodziców. Celem ustanowienia pieczy zastępczej jest zapewnienie tymczasowej opieki nad dzieckiem. W przypadku, kiedy przeszkody w sprawowaniu opieki nie są tymczasowe i mają charakter trwały, rozważa się możliwość podjęcia procedury przysposobienia dziecka.

Niniejszy Program stanowi zbiór integralnych działań Powiatu Limanowskiego w zakresie szeroko rozumianej pieczy zastępczej zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej na okres trzech

najbliższych lat. Zawiera on diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie Powiatu Limanowskiego za lata 2017 – 2019 oraz służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Limanowskim. Przedstawiony Program jest kontynuacją działań podjętych w dotychczas obowiązującym „Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020”.

1. ZADANIA POWIATU Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIELCZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła działania w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną pomiędzy samorząd gminny i powiatowy. Praca z rodziną biologiczną należy do zadań własnych gmin, a organizacja pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny biologicznej. Celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków pomocy i pozytywnych zmian w rodzinie biologicznej, aby dziecko mogło powrócić pod jej opiekę.

Za tworzenie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej odpowiedzialny jest starosta powiatu, który wykonuje zadania w zakresie pieczy zastępczej za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie i organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W ponoszeniu wydatków na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej w części partycypuje też gmina, z której pochodzą dzieci umieszczone w pieczy zastępczej (w pierwszym roku – 10%, w drugim – 30%, a w trzecim i następnym – 50%).

Starosta, a bezpośrednio powiatowe centrum pomocy rodzinie, odpowiada za tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie, organizowanie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, zapewnienie wymagającym tego dzieciom z terenu powiatu opieki i wychowania w całodobowych placówkach opiekuńczo–wychowawczych. Właściwy powiat finansuje świadczenia na rzecz rodzin zastępczych, wynagrodzenia zawodowych rodzin zastępczych, pokrywa koszty utrzymania dzieci z terenu powiatu umieszczonych w placówkach opiekuńczo–wychowawczych i rodzinach zastępczych również na terenie innego powiatu. Ponadto powiat finansuje świadczenia związane z usamodzielnieniem się pełnoletnich osób

wychowanych w rodzinach zastępczych lub opuszczających różne instytucje wychowawcze. Powiat sprawuje w systemie opieki zastępczej funkcje organizacyjne, wspierające, administracyjne i kontrolne.

Tabela 1 Opis zadań własnych powiatu wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

DO ZADAŃ WŁASNYCH POWIATU NALEŻĄ:

(art. 180 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.)

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) (uchylony)
- 9) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych

-
- badań lekarskich;
- 11) prowadzenie rejestru danych, o którym mowa w art. 46;
 - 12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
 - 13) finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
 - 14) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
 - 15) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8.
-

Źródło: Opracowanie własne

Zadania powiatu w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Limanowskiego wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej zwane również Centrum, które Zarządzeniem Nr 147/2011 Starosty Limanowskiego z dnia 13 grudnia 2011 r. zostało wyznaczone organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej. W strukturze Centrum działa Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, którego zadaniem jest opieka nad rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka.

2. DIAGNOZA SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE LIMANOWSKIM

2.1. RODZINNA I INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Dwiema podstawowymi formami pieczy zastępczej są: rodzinna piecza zastępcza i instytucjonalna piecza zastępcza.

Rodzinna piecza zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, które z powodu przeszkód natury prawnej nie może być przysposobione. Rodzina zastępcza może być ustanowiona także dla dziecka, które mogłoby zostać adoptowane, ale z różnych przyczyn nie udaje się znaleźć dla niego rodziny adopcyjnej.

Rodzinna piecza zastępcza to system, w skład którego wchodzi spokrewnione, niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka.

Rodzina zastępcza spokrewniona to rodzina zastępcza, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będąca/będący krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzina zastępcza niezawodowa to rodzina zastępcza, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, nie będący krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Zawodowa rodzina zastępcza, w tym:

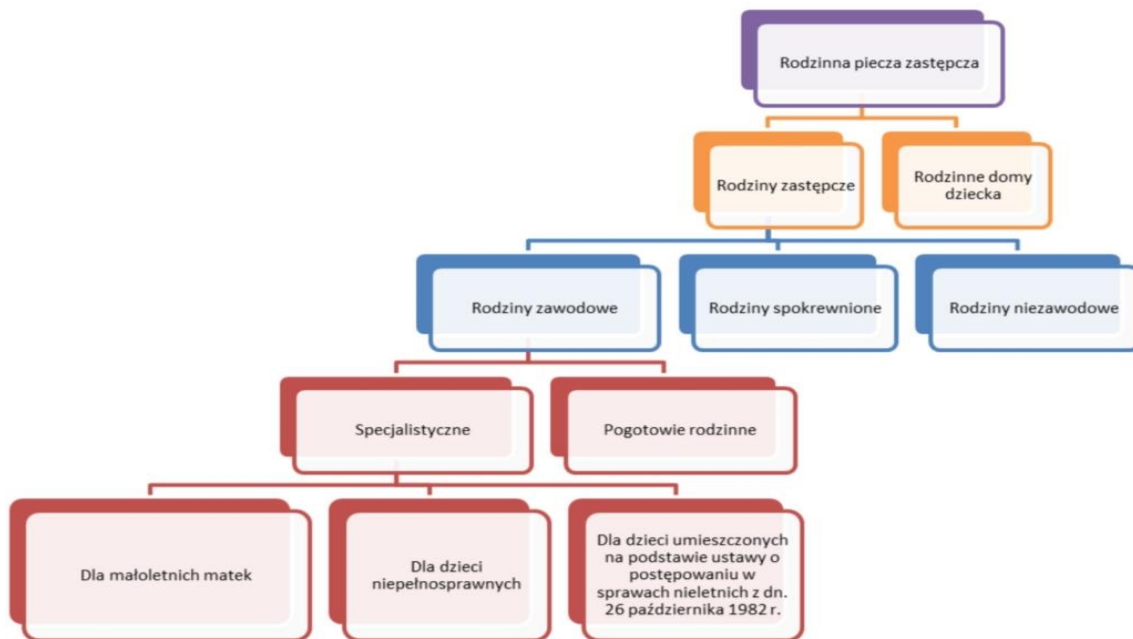
- pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego to rodzina zastępcza, w której umieszcza się dziecko do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej,
- specjalistyczna to rodzina zastępcza, w której umieszcza się w szczególności dzieci niepełnosprawne i dzieci, skierowane na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich lub małoletnie matki z dziećmi.

W rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które uzyskały pełnoletność. Wyjątek stanowi konieczność umieszczenia rodzeństwa. Osoby pełniące funkcje rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej muszą ukończyć szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Z zawodową rodziną zastępczą zawierana jest umowa na okres co najmniej 4 lat. Dodatkowo z tytułu wykonywanej pracy rodziny te otrzymują wynagrodzenie.

Rodzinny dom dziecka może stworzyć małżeństwo lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. W rodzinnym domu dziecka tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. W tej formie opieki wychowywane są dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się, umożliwiające jest wspólne wychowanie się liczego rodzeństwa. Z prowadzącym rodzinny dom dziecka, starosta zawiera umowę na okres co najmniej 5 lat. Jeżeli przebywa w nim więcej niż 4 dzieci, na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka, zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Poniższy wykres przedstawia podział form rodzinnej pieczy zastępczej.

Wykres 1 Podział rodzinnej pieczy zastępczej

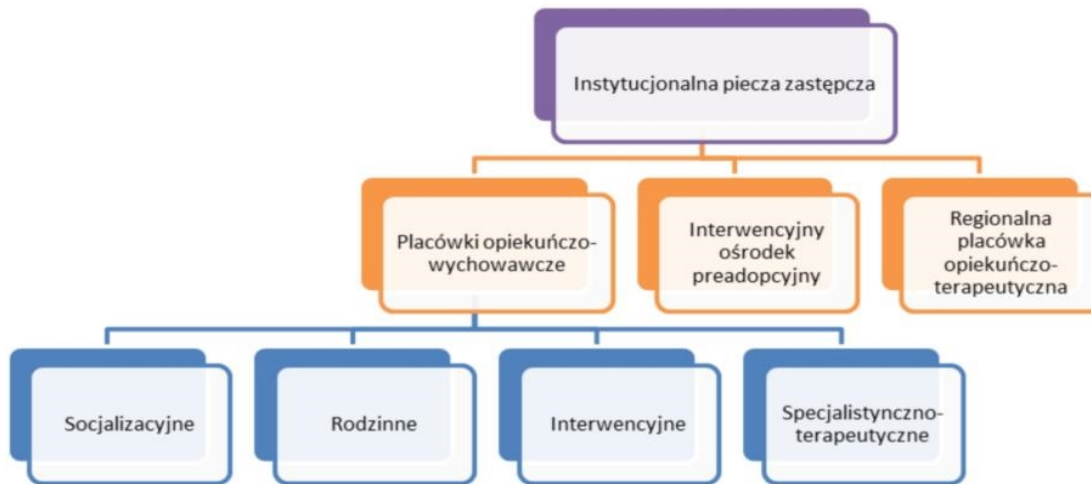
Źródło: Opracowanie własne

Instytucjonalna piecza zastępcza – jest sprawowana w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego, rodzinnego,
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

Wykres 2 Podział instytucjonalnej pieczy zastępczej

Źródło: Opracowanie własne

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kładzie nacisk na ograniczenie roli placówek opiekuńczo-wychowawczych na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej. Dla dziecka, które jest pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej w pierwszej kolejności poszukuje się rodziny zastępczej, a dopiero po wyczerpaniu takiej możliwości, dziecko trafia do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Diagnoza systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Limanowskiego oparta została na podstawie danych ilościowych i jakościowych za lata 2017 – 2019 będących w posiadaniu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.

Poniżej przedstawiono szczegółowe dane dotyczące liczby rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka i umieszczonych w nich dzieci w latach 2017 – 2019 (stan na 31 grudnia każdego roku).

Tabela 2 Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka oraz liczba dzieci w latach 2017 – 2019 na terenie Powiatu Limanowskiego

RODZAJ RODZINY ZASTĘPCZEJ	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI
ROK 2017		
Spokrewniona	31	52
Niezawodowa	36	49
Rodziny zawodowe ogółem, w tym:	5	14
Zawodowa specjalistyczna	0	0
Zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	1	1
Rodzinne domy dziecka	1	7
Ogółem	73	122
ROK 2018		
Spokrewniona	32	52
Niezawodowa	32	42
Rodziny zawodowe ogółem, w tym:	4	12
Zawodowa specjalistyczna	0	0
Zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	1	2
Rodzinne domy dziecka	2	15
Ogółem	70	121
ROK 2019		
Spokrewniona	29	49
Niezawodowa	32	46
Rodziny zawodowe ogółem, w tym:	4	13
Zawodowa specjalistyczna	0	0
Zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	1	2
Rodzinne domy dziecka	2	14
Ogółem:	67	122

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Jak wynika z powyższych danych przedstawionych w Tabeli 1 w ostatnich trzech latach liczba rodzin zastępczych kształtowała się na podobnym poziomie z tendencją malejącą. Wiodącymi formami rodzinnej pieczy zastępczej są rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe. Wynika to z faktu, iż sąd wydając postanowienie o zabezpieczeniu dziecka w środowisku zastępczym rozpatruje w pierwszej kolejności możliwość zaopiekowania dziecka przez osoby spokrewnione z nim (dziadkowie, rodzeństwo, wujostwo). Niezmiennie na podobnym poziomie utrzymuje się liczba zawodowych rodzin zastępczych. „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020” zakładał konieczność sukcesywnego zwiększania rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka. W 2017 roku zgodnie z założeniem powstał rodzinny dom dziecka w Młyńczyskach, a w 2018 roku utworzono rodzinny dom dziecka w Łukowicy. W 2019 roku podejmowane były działania i rozmowy z rodzinami zastępczymi celem przekwalifikowania rodziny zastępczej niezawodowej na rodzinę zastępczą zawodową oraz rodziny zastępczej zawodowej na rodzinny dom dziecka. Niemniej jednak w efekcie końcowym nie udało się zrealizować tego zamierzenia i nie powstała nowa rodzina zastępcza zawodowa, ani też rodzinny dom dziecka. Wynika to zarówno z powodu braku chętnych wśród już funkcjonujących rodzin zastępczych do przekształcenia się w tę formę pieczy, jak i braku odpowiednich kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia takiej funkcji.

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Limanowskiego na przełomie ostatnich 3 lat utrzymywała się niemal na takim samym poziomie, a mianowicie w 2017 roku z rodzinnej formy opieki korzystało 122 dzieci, w 2018 roku – 121 dzieci, w 2019 roku – 122 dzieci.

Tabela 3 Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Limanowskiego w latach 2017 – 2019

	RODZINY SPOKREWNIONE			RODZINY NIEZAWODOWE			RODZINY ZAWODOWE			RODZINNE DOPY DZIECKA		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Poniżej roku	0	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0
1-3 lat	1	0	1	4	0	5	1	1	0	0	0	0
4-6 lat	7	10	7	5	3	3	2	2	2	0	0	1

7-13 lat	19	19	19	12	10	10	2	2	3	2	0	1
14-17 lat	18	14	16	15	15	13	2	1	1	4	11	9
18-24 lat	7	8	6	13	13	14	5	4	4	1	4	3
Ogółem	52	52	49	49	42	46	13	10	11	7	15	14

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Biorąc pod uwagę wiek podopiecznych umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych najliczniejszą grupę stanowiły dzieci w wieku 7-13 lat. W rodzinach zastępczych niezawodowych w 2017 i 2018 roku najwięcej przebywało dzieci w wieku 14-17 lat, natomiast w 2019 roku nieznacznie przeważały dzieci w wieku 18-24 lat. W rodzinach zastępczych zawodowych można było zaobserwować większą liczbę podopiecznych w wieku 18-24 lat. W rodzinnych domach dziecka największą grupę stanowili wychowankowie w wieku 14-17 lat. W 2018 roku w związku z utworzeniem rodzinnego domu dziecka w Łukowicy liczba dzieci przebywających w rodzinnych domach dziecka zwiększyła się nieznacznie ponad połowę, z czego najwięcej było dzieci w wieku 14-17 lat (zarówno rok 2017, jak i 2019).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej w latach 2017 – 2019 zapewniało miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Limanowskiego wszystkim małoletnim, wobec których orzeczono umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej. Poza terenem Powiatu Limanowskiego umieszczane były jedynie dzieci w rodzinach zastępczych, które tworzyły osoby bliskie dziecku, a więc wujkowie, dziadkowie czy rodzeństwo.

Tabela 4 Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Limanowskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA DZIECI
2017	0
2018	4
2019	4

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Na terenie Powiatu Limanowskiego nie funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza. Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci z terenu Powiatu Limanowskiego, które umieszczane były w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów.

Tabela 5 Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Limanowskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenach innych powiatów w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA DZIECI
2017	7
2018	2
2019	1

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

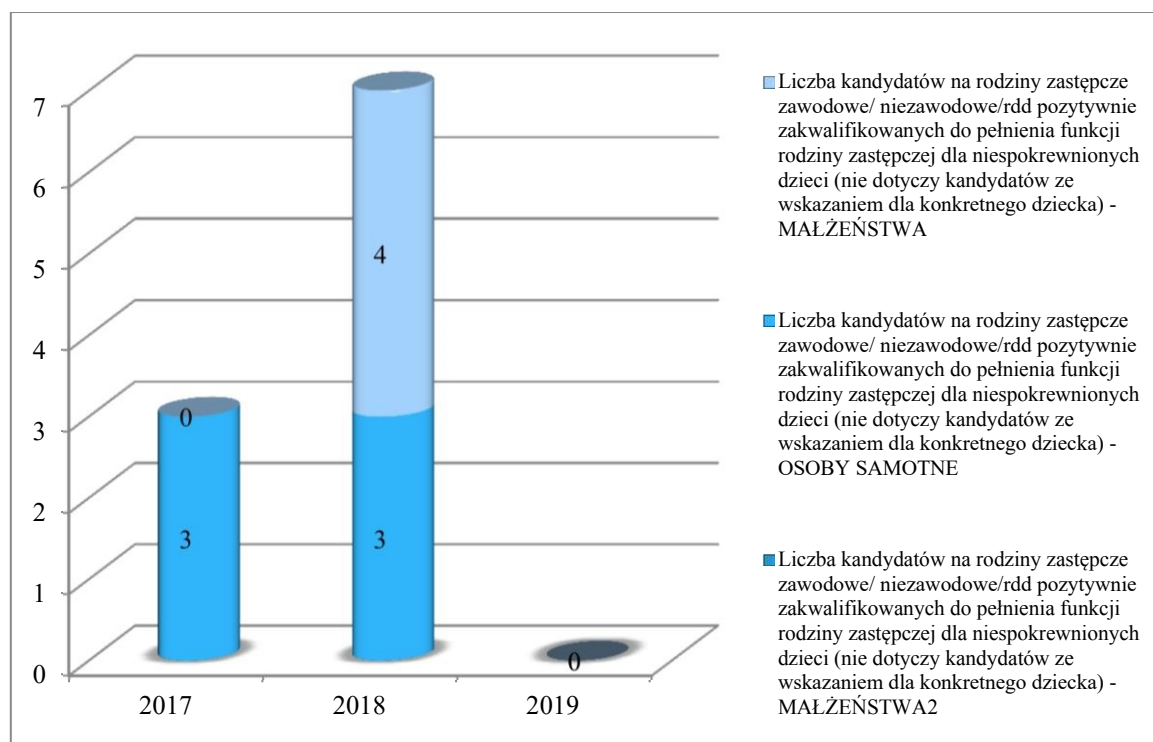
Dane zamieszczone wskazują wyraźnie na tendencję malejącą w zakresie umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2017 roku umieszczono 7 dzieci, w 2018 roku – 2, natomiast w 2019 roku tylko 1 małoletni został umieszczony w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Z powiatami, które przyjęły dzieci pochodzące z naszego terenu zostały zawarte porozumienia dotyczące zasad finansowania ich pobytu.

2.2. POZYSKIWANIE KANDYDATÓW DO PEŁNIENIA FUNKCJI RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej podejmuje szereg działań mających na celu pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych i prowadzenia rodzinnych domów dziecka. Na stronie internetowej Centrum można znaleźć informacje jak zostać rodzicem zastępczym, z kim się kontaktować oraz jakie warunki musi spełniać kandydat, aby pełnić tę funkcję. Z powyższymi informacjami można również zapoznać się na profilu facebookowym Centrum. Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej przyjmuje osoby zainteresowane rodzicielstwem zastępczym w godzinach pracy urzędu. Pracownicy udzielają im szczegółowych informacji oraz zachęcają do wzięcia udziału w comiesięcznych grupach wsparcia i imprezach integracyjnych rodzin zastępczych. Namawiają do spotkania z funkcjonującymi od wielu lat rodzinami zastępczymi i porozmawiania na temat rodzicielstwa zastępczego od strony praktycznej. Dalsze działania dotyczące promocji

rodzicielstwa zastępczego obejmuje rozpowszechnianie ulotek i plakatów na w/w imprezach. Ulotki dostępne są również w Starostwie Powiatowym w Limanowej oraz w siedzibie Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, a także w instytucjach użytku publicznego na terenie Powiatu Limanowskiego. Pracownicy zachęcają funkcjonujące już rodziny zastępcze do dzielenia się swoimi doświadczeniami związanymi z rodzicielstwem zastępczym ze środowiskiem lokalnym, a tym samym do podjęcia się tej misji. Centrum organizuje spotkania, na które zapraszani są m.in.: uczniowie szkoły muzycznej, zespoły regionalne, uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej, strażacy, uczestnicy Środowiskowego Domu Samopomocy, uczniowie przedszkoli i szkół z terenu Powiatu Limanowskiego.

Wykres 3 Liczba pozyskanych kandydatów w latach 2017 – 2019

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Na przestrzeni lat 2017 – 2018 widoczny jest wzrost liczby kandydatów do pełnienia rodzinnej pieczy zastępczej, natomiast w 2019 roku jego znaczny spadek. W 2017 roku pozytywnie zakwalifikowano 3 małżeństwa, przy czym należy podkreślić, że stanowili oni 100% osób, które zgłosiły gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W 2018 roku 4 małżeństwa i 2 osoby samotne zostały pozytywnie zakwalifikowane do pełnienia funkcji niezawodowej rodziny zastępczej, natomiast 1 osoba samotna uzyskała kwalifikacje do

prowadzenia rodzinnego domu dziecka. W 2019 roku, nikt nie zdecydował się na pełnienie funkcji rodzinnej pieczy zastępczej, pomimo wstępnego zainteresowania. Z uwagi na małe zainteresowanie rodzicielstwem zastępczym niniejszy Program kładzie wzmożony nacisk na promowanie idei rodzicielstwa zastępczego i zachęcanie do podjęcia się tej funkcji.

2.3. FORMY WSPARCIA DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH/RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA ORAZ DZIECI W NICH UMIESZCZONYCH

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej oferuje wsparcie dla rodzin zastępczych/prowadzących rodzinne domy dziecka i dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w postaci: pomocy koordynatora, rodzin pomocowych, wolontariuszy. Zapewnia poradnictwo psychologiczne, socjalne, pedagogiczne, rodzinne i prawne. Rodziny mogą również brać udział w specjalistycznych szkoleniach, spotkaniach integracyjnych i grupach wsparcia. Ponadto otrzymują wsparcie finansowe.

Szczególnym rodzajem pomocy jest wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, który jest swego rodzaju pracownikiem pierwszego kontaktu dla rodziny zastępczej/prowadzącego rodzinny dom dziecka. W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej na stałe zatrudnionych jest 3 koordynatorów.

Centrum nieustannie zachęca, w szczególności młodych ludzi, do podjęcia funkcji wolontariusza działającego na rzecz pieczy zastępczej. W związku z powyższym wszystkie rodziny, które zgłosiły chęć skorzystania z pomocy wolontariuszy otrzymały takie wsparcie. Liczba wolontariuszy utrzymuje się na podobnym poziomie. Poniższa tabela przedstawia liczbę wolontariuszy w latach 2017 – 2019.

Tabela 6 Liczba wolontariuszy w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA WOLONTARIUSZY
2017	14
2018	13
2019	12

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej prowadzi spotkania grupy wsparcia dla rodzin zastępczych/prowadzących rodzinne domy dziecka, które odbywają się raz w miesiącu

w siedzibie Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Grupa prowadzona jest w celu wymiany doświadczeń związanych z pełnieniem funkcji rodzica zastępczego. Ponadto pracownicy Centrum dbają, aby osoby sprawujące pieczę zastępczą na bieżąco podnosiły swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i warsztatach.

Przedstawione poniżej dane obejmują świadczenia przyznane rodzinom zastępczym/prowadzącym rodzinne domy dziecka, dla których właściwym do ponoszenia wydatków na ten cel jest Powiat Limanowski.

Tabela 7 Świadczenia przyznawane rodzinom zastępczym w latach 2017 – 2019

RODZAJ ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ
ROK 2017		
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	1322	1 098 732,00 zł
Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	105	24 105,00 zł
Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	15	31 140,00 zł
Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka	26	5 200,00 zł
Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	6	15 190,00 zł
Dodatek wychowawczy – 500 +	1038	511 287,01 zł
ROK 2018		
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	1246	1 123 730,00 zł
Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	86	20 538,00 zł
Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	14	19 860,00 zł

Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka	27	5 339,00 zł
Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	13	33 130,00 zł
Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	1	3 000,00 zł
Dodatek wychowawczy – 500 +	1088	536 744,00 zł
Świadczenie „Dobry start”	85	25 500,00 zł
ROK 2019		
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	1500	1 334 965,00 zł
Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	13	4 853,00 zł
Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	12	22 240,00 zł
Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka	21	4 200,00 zł
Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	14	33 670,00 zł
Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	3	9 000,00 zł
Dodatek wychowawczy – 500 +	1 147	566 026,00 zł
Świadczenie „Dobry start”	82	24 600,00 zł

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

2.4. USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Usamodzielnienie to długotrwały proces, któremu podlegają dzieci umieszczone w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, a jego celem jest stopniowe przygotowanie wychowanków rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych do samodzielnego, dojrzałego życia i zintegrowanie ich ze środowiskiem lokalnym. Przygotowanie wychowanka do radzenia sobie w dorosłym życiu jest nadrzędnym zadaniem zarówno placówek opiekuńczo-wychowawczych, jak i rodzin zastępczych. W związku z tym, należy podejmować w odpowiednim czasie szereg działań mających przygotować młodego człowieka do realiów dorosłego życia. W tym wypadku istotne jest rozpoznanie sytuacji rodzinnej, mieszkaniowej, społecznej i edukacyjnej podopiecznego, a także jego mocnych i słabych stron, szans oraz zagrożeń, a następnie ukierunkowanie jego zamierzeń i planów.

Istotną rolę w procesie usamodzielnienia pełni opiekun, tj. osoba wskazana przez wychowanka na rok przed uzyskaniem pełnoletności i zaakceptowana przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. Opiekun wspólnie z usamodzielnianym wychowankiem i przy udziale pracownika socjalnego opracowuje Indywidualny Program Usamodzielnienia, który po zatwierdzeniu przez Centrum staje się podstawą przyznania świadczeń. Opracowany dokument może być modyfikowany w trakcie całego procesu, w sytuacji gdy potrzeby wychowanka, ewentualnie jego sytuacja osobista, ulegają zmianie. W procesie usamodzielnienia podopiecznego uczestniczą także pracownicy Centrum, rodziny zastępcze, pracownicy placówek.

Pełnoletni wychowankowie opuszczający rodzinną bądź instytucjonalną pieczę zastępczą mogą skorzystać z następujących form pomocy:

- pomoc na kontynuowanie nauki,
- pomoc na usamodzielnienie,
- pomoc na zagospodarowanie,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym,
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia,
- pomoc prawna i psychologiczna, praca socjalna oraz doradztwo zawodowe.

Usamodzielniani wychowankowie mają możliwość skorzystania z pobytu w mieszkaniu chronionym, które ma na celu przygotowanie osoby tam przebywającej do prowadzenia samodzielnego życia. Na terenie Powiatu Limanowskiego funkcjonuje mieszkanie chronione, które znajduje się przy Domu Pomocy Społecznej w Szczyrzycu. W 2017 roku w mieszkaniu chronionym przebywała 1 osoba, natomiast w latach 2018-2019 nie było ono zamieszkiwane przez żadnego wychowanka.

Tabela 8 Liczba wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, którzy uzyskali pełnoletność w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA OSÓB USAMODZIELNIANYCH
2017	11
2018	10
2019	5

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

W latach 2017 – 2019 w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka z terenu Powiatu Limanowskiego pełnoletność uzyskało 26 dzieci. W 2019 roku nastąpił spadek o 50% w porównaniu do wcześniejszych lat.

Tabela 9 Świadczenia przyznawane usamodzielnianym wychowankom w latach 2017 – 2019

RODZAJ ŚWIADCZENIA	PIECZA ZASTĘPCZA			
	RODZINNA		INSTYTUCJONALNA	
	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ
ROK 2017				
Pomoc na kontynuowanie nauki	252	124 013,00 zł	27	13 500,00 zł
Pomoc na usamodzielnienie	4	21 441,00 zł	0	0
Pomoc na zagospodarowanie	2	9 630,00 zł	0	0

ROK 2018				
Pomoc na kontynuowanie nauki	238	75 223,00 zł	1	242,00 zł
Pomoc na usamodzielnienie	2	8 411,00 zł	1	6 600,00 zł
Pomoc na zagospodarowanie	5	24 910,00 zł	1	4 650,00 zł
ROK 2019				
Pomoc na kontynuowanie nauki	150	75 657,00 zł	0	0
Pomoc na usamodzielnienie	3	13 879,00 zł	1	1 735,00 zł
Pomoc na zagospodarowanie	2	9 892,00 zł	1	4 860,00 zł
Świadczenie „Dobry start”	3	900,00 zł	0	0

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

2.5. WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI BIOLOGICZNYMI DZIECI UMIESZCZONYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Jednym z podstawowych zadań rodziny zastępczej w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest przede wszystkim praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej. Trwałe umieszczenie dziecka poza rodziną uznaje się za sytuację wyjątkową. Pracę z rodzicami biologicznymi winno się podejmować tak, aby dzieci jak najszybciej mogły powrócić do środowiska rodzinnego. Niezbędnym warunkiem realizacji tego zadania jest otwarcie się zarówno rodziców, jak i dzieci na działania pomocowe. Ponadto powinni oni wykazać się wytrwałością w dążeniu do celu, a co najważniejsze – motywacją do działania, której fundamentem powinna być wizja rodziny zintegrowanej, harmonijnej, w której zarówno rodzice, jak i dzieci znajdują oparcie i chęć do działania.

Tabela 10 Liczba dzieci, które powróciły pod opiekę rodziców biologicznych w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA DZIECI
2017	3
2018	10
2019	3

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej sprzyja kontaktom rodziców biologicznych z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, udostępnia pokój specjalnie do tego przygotowany w siedzibie Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Spotkania odbywają się pod nadzorem pracowników.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej dochodziło również świadczeń alimentacyjnych w stosunku do rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Jeżeli od umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej upłynął rok, dyrektor powiatowego centrum pomocy rodzinie ma obowiązek dochodzić świadczeń alimentacyjnych na to dziecko, w tym złożyć pozew sądowy o alimenty. Rodzice biologiczni mogą również dobrowolnie wpłacać alimenty na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Tabela 11 Liczba rodziców biologicznych wobec których wystąpiono z pozwem alimentacyjnym w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA RODZICÓW
2017	13
2018	10
2019	14

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Rodzice biologiczni zobowiązani są do ponoszenia odpłatności za pobyt swoich dzieci w pieczy. Osoby te, to w przeważającej większości rodzice niezaradni życiowo, bezradni w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, żyjący poniżej kryterium dochodowego, a nawet w ubóstwie, często z orzeczoną

niepełnosprawnością. W związku z powyższym w przeważającej większości wydawane są decyzje o odstąpieniu od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 12 Liczba rodziców biologicznych zobowiązanych do odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA RODZICÓW
2017	140
2018	141
2019	132

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

3. ROCZNE LIMITY RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyznacza się roczne limity rodzinnych form pieczy zastępczej. W nowym okresie programowania, tj. na lata 2021 – 2023 zaplanowano następujący limit nowo utworzonych rodzin zastępczych zawodowych/rodzinnych domów dziecka w Powiecie Limanowskim:

- 2021 rok – 1 rodzina zastępcza zawodowa lub 1 rodzinny dom dziecka,
- 2022 rok – 1 rodzina zastępcza zawodowa lub 1 rodzinny dom dziecka,
- 2023 rok – 1 rodzina zastępcza zawodowa lub 1 rodzinny dom dziecka.

4. CELE I ZADANIA PROGRAMU

Celem nadrzędnym Programu jest propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego oraz rozwój pieczy zastępczej celem zapewnienia dzieciom opieki i wychowania w warunkach zbliżonych do rodziny biologicznej. Jego osiągnięcie będzie możliwe poprzez realizację niżej przedstawionych celów szczegółowych.

Tabela 13 Opis celów, zadań i wskaźników realizacji Programu

CEL I. Pozyskanie jak największej liczby kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	
ZADANIA	WSKAŹNIKI
1. Prowadzenie szerokiej akcji informacyjnej o formach rodzicielstwa zastępczego oraz szerzenie jego idei.	– Liczba kampanii informacyjnych /artykułów/materiałów promocyjnych.
2. Szkolenie i kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej, rodzinnego domu dziecka.	– Liczba osób, które zgłosiły chęć prowadzenia rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz rodzinnego domu dziecka, – Liczba osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz rodzinnego domu dziecka.

CEL II. Wzmocniony system opieki nad dzieckiem i rodziną	
ZADANIA	WSKAŹNIKI
1. Prowadzenie rejestru danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej, rodzinnego domu dziecka oraz przekazywanie go na bieżąco do wiadomości sądu.	– Liczba rodzin zastępczych: zawodowych, niezawodowych, rodzinnych domów dziecka.
2. Współpraca między powiatami w zakresie zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej.	– Liczba dzieci (z terenu Powiatu Limanowskiego) umieszczonych w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów, – Liczba dzieci (z innych powiatów) umieszczonych w pieczy zastępczej na terenie Powiatu Limanowskiego.
3. Wspieranie rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez pomoc wolontariuszy.	– Liczba obowiązujących porozumień z wolontariuszami.
4. Zapewnienie opieki nad dzieckiem w sytuacji korzystania z prawa do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzących rodzinny dom dziecka.	– Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia poprzez rodziny pomocowe.

5. Organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych.	– Liczba zorganizowanych szkoleń.
6. Prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych z terenu Powiatu Limanowskiego.	– Liczba osób biorących udział w spotkaniach grupy wsparcia, – Liczba spotkań grupy wsparcia.
7. Organizowanie i prowadzenie poradnictwa psychologicznego, socjalnego, rodzinnego, pedagogicznego oraz prawnego dla rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych.	– Liczba udzielonych porad, – Liczba osób korzystających z poradnictwa.
8. Zapewnienie pomocy poprzez pracę koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i innych specjalistów Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej.	– Liczba rodzin objętych pomocą koordynatora, – Liczba dzieci przebywających w w/w rodzinach.
9. Integracja środowiska rodzin zastępczych poprzez organizację spotkań okolicznościowych.	– Liczba zorganizowanych spotkań.
10. Zapewnienie wsparcia finansowego rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka.	– Liczba rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, które pobierają świadczenie, – Kwota świadczeń, – Liczba rodzin zastępczych zawodowych/prowadzących rodzinne domy dziecka, którym wypłacono wynagrodzenia, – Kwota wynagrodzeń.

CEL III. Krótki czas pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz uregulowanie ich sytuacji prawnej

ZADANIA	WSKAŹNIKI
1. Wnioskowanie do sądu o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej.	– Liczba złożonych wniosków o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka, – Liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, – Liczba dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia, – Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych.
2. Współpraca z pracownikami socjalnymi, asystentami rodziny, ośrodkami adopcyjnymi, sądem, placówkami edukacyjnymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.	– Liczba planów pomocy dziecku opracowanych we współpracy z asystentem rodziny, – Liczba ocen sytuacji dziecka

dokonanych z udziałem asystenta rodziny/pracownika socjalnego.

CEL IV. Wsparcie procesu usamodzielniania się osób opuszczających pieczę zastępczą

ZADANIA	WSKAŹNIKI
1. Pomoc w starciu w dorosłe życie (m.in. wyznaczenie opiekuna procesu usamodzielniania, opracowanie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia).	– Liczba wychowanków uzyskujących pełnoletność otrzymujących pomoc.
2. Prowadzenie mieszkania chronionego dla osób potrzebujących, w tym dla usamodzielnianych wychowanków.	– Liczba osób korzystających z mieszkania chronionego.
3. Udzielanie wsparcia psychologicznego, socjalnego, prawnego i doradztwa zawodowego usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej.	– Liczba udzielonych porad. – Liczba osób korzystających z poradnictwa.
4. Zapewnienie wsparcia finansowego (pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie).	– Kwota wypłaconej pomocy: ○ na kontynuowanie nauki,○ na usamodzielnienie,○ na zagospodarowanie, – Liczba osób objętych pomocą: ○ na kontynuowanie nauki,○ na usamodzielnienie,○ na zagospodarowanie.
5. Zapewnienie regularnych dyżurów koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej mających na celu wsparcie i pomoc usamodzielnianym wychowankom.	–Liczba dyżurów.
6. Organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe i społeczne.	–Liczba pełnoletnich wychowanków uczestniczących w szkoleniach.

CEL V. Współpraca z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

ZADANIA	WSKAŹNIKI
1. Motywowanie rodziców biologicznych do płacenia alimentów na rzecz dzieci objętych pieczą zastępczą.	– Liczba rodziców płacących alimenty dobrowolnie, – Liczba rodziców płacących alimenty na podstawie wyroku sądu.
2. Wnioskowanie do sądu o zasądzenie alimentów na rzecz dzieci objętych pieczą zastępczą.	–Liczba pozwów o ustalenie alimentów.

3. Ponoszenie odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.	– Liczba rodziców, którym ustalono odpłatność, – Liczba rodziców, których zwolniono z odpłatności.
4. Podejmowanie działań na rzecz przywracania więzi rodzinnych poprzez umożliwienie spotkań rodziców biologicznych z dzieckiem na terenie Centrum.	– Liczba zorganizowanych spotkań.
5. Umożliwienie rodzicom biologicznym uczestnictwa w posiedzeniach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.	– Liczba posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej z udziałem rodziców biologicznych.

Źródło: Opracowanie własne

5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Realizacja poszczególnych zadań, dla osiągnięcia zamierzonych celów, odbywać się będzie sukcesywnie, w ścisłej zależności od posiadanych środków finansowych, których źródłem będzie:

- budżet Powiatu Limanowskiego i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej,
- budżet samorządów gminnych zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- dotacje celowe z budżetu państwa,
- dotacje pochodzące z funduszy Unii Europejskiej,
- odpłatność rodziców biologicznych.

6. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

Głównym realizatorem Programu będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej, które zostało wyznaczone na Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Limanowskim. Partnerami Programu natomiast będą:

- miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej,
- poradnie psychologiczno – pedagogiczne,
- sądy rodzinne,
- placówki oświatowe,

- policja,
- lokalne media,
- przedstawiciele instytucji pracujących z rodziną i dzieckiem,
- powiatowy urząd pracy,
- ośrodki adopcyjne,
- organizacje pozarządowe; kościoły, związki wyznaniowe.

7. BENEFICJENCI PROGRAMU

Odbiorcami Programu będą:

- dzieci przebywające w pieczy zastępczej,
- rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka,
- rodzice biologiczni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej,
- kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

8. MONITOROWANIE PROGRAMU

Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie analizy i oceny wskaźników realizacji zadań Programu. Po analizie sporządzane będzie sprawozdanie, które następnie zostanie przedłożone Zarządowi i Radzie Powiatu Limanowskiego w corocznym sprawozdaniu z realizacji niniejszego Programu.

SPIS TABEL

Tabela 1 Opis zadań własnych powiatu wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.....	5
Tabela 2 Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka oraz liczba dzieci w latach 2017 – 2019 na terenie Powiatu Limanowskiego	11
Tabela 3 Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Limanowskiego w latach 2017 – 2019	12

Tabela 4 Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Limanowskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów w latach 2017 – 2019	13
Tabela 5 Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Limanowskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenach innych powiatów w latach 2017 – 2019.....	14
Tabela 6 Liczba wolontariuszy w latach 2017 – 2019	16
Tabela 7 Świadczenia przyznawane rodzinom zastępczym w latach 2017 – 2019	17
Tabela 8 Liczba wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, którzy uzyskali pełnoletność w latach 2017 – 2019	20
Tabela 9 Świadczenia przyznawane usamodzielnianym wychowankom w latach 2017 – 2019	20
Tabela 10 Liczba dzieci, które powróciły pod opiekę rodziców biologicznych w latach 2017 – 2019.....	22
Tabela 11 Liczba rodziców biologicznych wobec których wystąpiono z pozwem alimentacyjnym w latach 2017 – 2019	22
Tabela 12 Liczba rodziców biologicznych zobowiązanych do odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2017 – 2019	23
Tabela 13 Opis celów, zadań i wskaźników realizacji Programu	24

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Podział rodzinnej pieczy zastępczej.....	9
Wykres 2 Podział instytucjonalnej pieczy zastępczej	10
Wykres 3 Liczba pozyskanych kandydatów w latach 2017 – 2019.....	15

Przewodnicząca Rady

mgr Ewa Filipiak

DOKUMENT PODPISANY ELEKTRONICZNIE

Dane podpisywanego dokumentu

Typ dokumentu	Uchwała
Numer dokumentu	XV/168/20
Data dokumentu	2020-12-18
Organ wydający	Rada Powiatu Limanowskiego
Przedmiot regulacji	w sprawie przyjęcia do realizacji „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023”.
Identyfikator dokumentu	26CE843A-F968-4601-8A3E-BB56F03EEF88

Informacje o złożonych podpisach elektronicznych

Podpis:	
Sygnatura	Signature-1442095761
Numer seryjny	26A1E5E858B206F7F24C333729394C18C86454D6
Osoba podpisująca	Przewodnicząca Rady Ewa Filipiak
Instytucja	Powiat Limanowski
Kraj	PL
Data złożenia podpisu	18.12.2020 15:54:00
Zakres podpisu	Cały dokument
Wystawca certyfikatu	VATPL-5260300517 COPE SZAFIR - Kwalifikowany Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. PL

POWIAT LIMANOWSKI

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021 – 2023

LIMANOWA | 2020

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. ZADANIA POWIATU Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ	4
2. DIAGNOZA SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE LIMANOWSKIM.....	7
2.1. RODZINNA I INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	7
2.2. POZYSKIWANIE KANDYDATÓW DO PEŁNIENIA FUNKCJI RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	14
2.3. FORMY WSPARCIA DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH/RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA ORAZ DZIECI W NICH UMIESZCZONYCH	16
2.4. USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	19
2.5. WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI BIOLOGICZNYMI DZIECI UMIESZCZONYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	21
3. ROCZNE LIMITY RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ	23
4. CELE I ZADANIA PROGRAMU.....	23
5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	27
6. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU	27
7. BENEFICJENCI PROGRAMU.....	28
8. MONITOROWANIE PROGRAMU	28
SPIS TABEL	28
SPIS WYKRESÓW	29

„Kiedy śmieje się dziecko,

śmieje się cały świat”

- Janusz Korczak

WSTĘP

Polityka rodzinna zajmuje szczególne miejsce w systemie polityki i pomocy społecznej. Zgodnie z art. 71 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej „państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”. Polityka rodzinna obejmuje całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i spełniania przez nie funkcji istotnych zarówno dla ich członków, jak i dla całego społeczeństwa.

Rodzina jest pierwszym, naturalnym środowiskiem każdego dziecka. To ona powinna wychowywać je w miłości, dawać możliwość rozwoju, rozumieć jego potrzeby, być wzorcem jego postępowania. Rodzina zaspokaja najważniejsze potrzeby każdego człowieka – potrzebę miłości i bezpieczeństwa. Dlatego prawo do wychowywania w rodzinie jest jednym z podstawowych praw każdego dziecka. Gwarantuje je Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, jak również ratyfikowana przez Polskę Konwencja o prawach dziecka. Ochrona praw dziecka powinna być przedmiotem działań podejmowanych nie tylko przez rodziców i organy władzy publicznej, ale przez każdego, kto jest świadkiem sytuacji zagrażającej szeroko rozumianemu dobru dziecka.

Pieczka zastępcza jest instytucją prawa rodzinnego. Ustanawiana jest w przypadku niemożności sprawowania opieki nad dziećmi przez rodziców. Celem ustanowienia pieczy zastępczej jest zapewnienie tymczasowej opieki nad dzieckiem. W przypadku, kiedy przeszkody w sprawowaniu opieki nie są tymczasowe i mają charakter trwały, rozważa się możliwość podjęcia procedury przysposobienia dziecka.

Niniejszy Program stanowi zbiór integralnych działań Powiatu Limanowskiego w zakresie szeroko rozumianej pieczy zastępczej zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej na okres trzech

najbliższych lat. Zawiera on diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie Powiatu Limanowskiego za lata 2017 – 2019 oraz służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Limanowskim. Przedstawiony Program jest kontynuacją działań podjętych w dotychczas obowiązującym „Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020”.

1. ZADANIA POWIATU Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIELICZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła działania w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną pomiędzy samorząd gminny i powiatowy. Praca z rodziną biologiczną należy do zadań własnych gmin, a organizacja pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny biologicznej. Celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków pomocy i pozytywnych zmian w rodzinie biologicznej, aby dziecko mogło powrócić pod jej opiekę.

Za tworzenie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej odpowiedzialny jest starosta powiatu, który wykonuje zadania w zakresie pieczy zastępczej za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie i organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W ponoszeniu wydatków na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej w części partycypuje też gmina, z której pochodzą dzieci umieszczone w pieczy zastępczej (w pierwszym roku – 10%, w drugim – 30%, a w trzecim i następnym – 50%).

Starosta, a bezpośrednio powiatowe centrum pomocy rodzinie, odpowiada za tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie, organizowanie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, zapewnienie wymagającym tego dzieciom z terenu powiatu opieki i wychowania w całodobowych placówkach opiekuńczo–wychowawczych. Właściwy powiat finansuje świadczenia na rzecz rodzin zastępczych, wynagrodzenia zawodowych rodzin zastępczych, pokrywa koszty utrzymania dzieci z terenu powiatu umieszczonych w placówkach opiekuńczo–wychowawczych i rodzinach zastępczych również na terenie innego powiatu. Ponadto powiat finansuje świadczenia związane z usamodzielnieniem się pełnoletnich osób

wychowanych w rodzinach zastępczych lub opuszczających różne instytucje wychowawcze. Powiat sprawuje w systemie opieki zastępczej funkcje organizacyjne, wspierające, administracyjne i kontrolne.

Tabela 1 Opis zadań własnych powiatu wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

DO ZADAŃ WŁASNYCH POWIATU NALEŻĄ:

(art. 180 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.)

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) (uchylony)
- 9) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych

-
- badań lekarskich;
- 11) prowadzenie rejestru danych, o którym mowa w art. 46;
 - 12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
 - 13) finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
 - 14) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
 - 15) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8.
-

Źródło: Opracowanie własne

Zadania powiatu w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Limanowskiego wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej zwane również Centrum, które Zarządzeniem Nr 147/2011 Starosty Limanowskiego z dnia 13 grudnia 2011 r. zostało wyznaczone organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej. W strukturze Centrum działa Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, którego zadaniem jest opieka nad rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka.

2. DIAGNOZA SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE LIMANOWSKIM

2.1. RODZINNA I INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Dwiema podstawowymi formami pieczy zastępczej są: rodzinna piecza zastępcza i instytucjonalna piecza zastępcza.

Rodzinna piecza zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, które z powodu przeszkód natury prawnej nie może być przysposobione. Rodzina zastępcza może być ustanowiona także dla dziecka, które mogłoby zostać adoptowane, ale z różnych przyczyn nie udaje się znaleźć dla niego rodziny adopcyjnej.

Rodzinna piecza zastępcza to system, w skład którego wchodzi spokrewnione, niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka.

Rodzina zastępcza spokrewniona to rodzina zastępcza, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będąca/będący krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzina zastępcza niezawodowa to rodzina zastępcza, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, nie będący krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Zawodowa rodzina zastępcza, w tym:

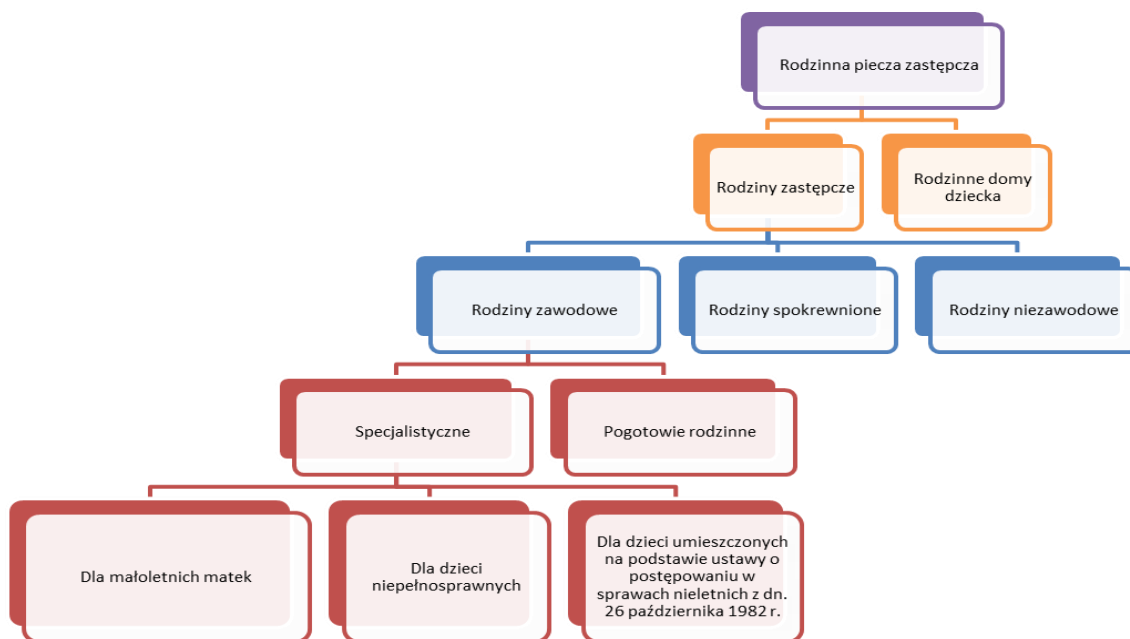
- pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego to rodzina zastępcza, w której umieszcza się dziecko do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej,
- specjalistyczna to rodzina zastępcza, w której umieszcza się w szczególności dzieci niepełnosprawne i dzieci, skierowane na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich lub małoletnie matki z dziećmi.

W rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które uzyskały pełnoletność. Wyjątek stanowi konieczność umieszczenia rodzeństwa. Osoby pełniące funkcje rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej muszą ukończyć szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Z zawodową rodziną zastępczą zawierana jest umowa na okres co najmniej 4 lat. Dodatkowo z tytułu wykonywanej pracy rodziny te otrzymują wynagrodzenie.

Rodzinny dom dziecka może stworzyć małżeństwo lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. W rodzinnym domu dziecka tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. W tej formie opieki wychowywane są dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się, umożliwiające jest wspólne wychowanie się liczego rodzeństwa. Z prowadzącym rodzinny dom dziecka, starosta zawiera umowę na okres co najmniej 5 lat. Jeżeli przebywa w nim więcej niż 4 dzieci, na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka, zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Poniższy wykres przedstawia podział form rodzinnej pieczy zastępczej.

Wykres 1 Podział rodzinnej pieczy zastępczej

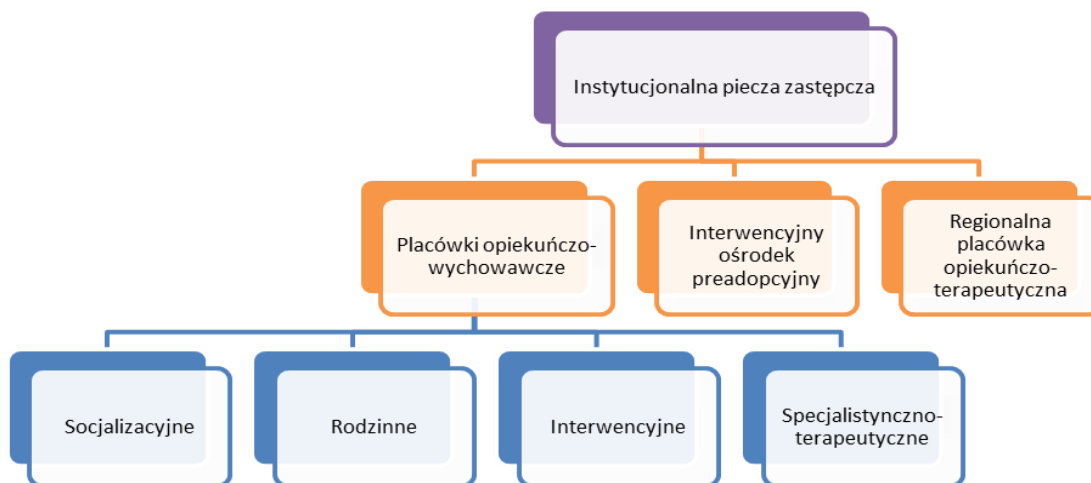
Źródło: Opracowanie własne

Instytucjonalna piecza zastępcza – jest sprawowana w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego, rodzinnego,
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

Wykres 2 Podział instytucjonalnej pieczy zastępczej

Źródło: Opracowanie własne

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kładzie nacisk na ograniczenie roli placówek opiekuńczo-wychowawczych na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej. Dla dziecka, które jest pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej w pierwszej kolejności poszukuje się rodziny zastępczej, a dopiero po wyczerpaniu takiej możliwości, dziecko trafia do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Diagnoza systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Limanowskiego oparta została na podstawie danych ilościowych i jakościowych za lata 2017 – 2019 będących w posiadaniu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.

Poniżej przedstawiono szczegółowe dane dotyczące liczby rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka i umieszczonych w nich dzieci w latach 2017 – 2019 (stan na 31 grudnia każdego roku).

Tabela 2 Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka oraz liczba dzieci w latach 2017 – 2019 na terenie Powiatu Limanowskiego

RODZAJ RODZINY ZASTĘPCZEJ	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI
ROK 2017		
Spokrewniona	31	52
Niezawodowa	36	49
Rodziny zawodowe ogółem, w tym:	5	14
Zawodowa specjalistyczna	0	0
Zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	1	1
Rodzinne domy dziecka	1	7
Ogółem	73	122
ROK 2018		
Spokrewniona	32	52
Niezawodowa	32	42
Rodziny zawodowe ogółem, w tym:	4	12
Zawodowa specjalistyczna	0	0
Zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	1	2
Rodzinne domy dziecka	2	15
Ogółem	70	121
ROK 2019		
Spokrewniona	29	49
Niezawodowa	32	46
Rodziny zawodowe ogółem, w tym:	4	13
Zawodowa specjalistyczna	0	0
Zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	1	2
Rodzinne domy dziecka	2	14
Ogółem:	67	122

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Jak wynika z powyższych danych przedstawionych w Tabeli 1 w ostatnich trzech latach liczba rodzin zastępczych kształtowała się na podobnym poziomie z tendencją malejącą. Wiodącymi formami rodzinnej pieczy zastępczej są rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe. Wynika to z faktu, iż sąd wydając postanowienie o zabezpieczeniu dziecka w środowisku zastępczym rozpatruje w pierwszej kolejności możliwość zaopiekowania dziecka przez osoby spokrewnione z nim (dziadkowie, rodzeństwo, wujostwo). Niezmiennie na podobnym poziomie utrzymuje się liczba zawodowych rodzin zastępczych. „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020” zakładał konieczność sukcesywnego zwiększania rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka. W 2017 roku zgodnie z założeniem powstał rodzinny dom dziecka w Młyńczyskach, a w 2018 roku utworzono rodzinny dom dziecka w Łukowicy. W 2019 roku podejmowane były działania i rozmowy z rodzinami zastępczymi celem przekwalifikowania rodziny zastępczej niezawodowej na rodzinę zastępczą zawodową oraz rodziny zastępczej zawodowej na rodzinny dom dziecka. Niemniej jednak w efekcie końcowym nie udało się zrealizować tego zamierzenia i nie powstała nowa rodzina zastępcza zawodowa, ani też rodzinny dom dziecka. Wynika to zarówno z powodu braku chętnych wśród już funkcjonujących rodzin zastępczych do przekształcenia się w tę formę pieczy, jak i braku odpowiednich kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia takiej funkcji.

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Limanowskiego na przełomie ostatnich 3 lat utrzymywała się niemal na takim samym poziomie, a mianowicie w 2017 roku z rodzinnej formy opieki korzystało 122 dzieci, w 2018 roku – 121 dzieci, w 2019 roku – 122 dzieci.

Tabela 3 Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Limanowskiego w latach 2017 – 2019

	RODZINY SPOKREWNIONE			RODZINY NIEZAWODOWE			RODZINY ZAWODOWE			RODZINNE DOPY DZIECKA		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Poniżej roku	0	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0
1-3 lat	1	0	1	4	0	5	1	1	0	0	0	0
4-6 lat	7	10	7	5	3	3	2	2	2	0	0	1

7-13 lat	19	19	19	12	10	10	2	2	3	2	0	1
14-17 lat	18	14	16	15	15	13	2	1	1	4	11	9
18-24 lat	7	8	6	13	13	14	5	4	4	1	4	3
Ogółem	52	52	49	49	42	46	13	10	11	7	15	14

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Biorąc pod uwagę wiek podopiecznych umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych najliczniejszą grupę stanowiły dzieci w wieku 7-13 lat. W rodzinach zastępczych niezawodowych w 2017 i 2018 roku najwięcej przebywało dzieci w wieku 14-17 lat, natomiast w 2019 roku nieznacznie przeważały dzieci w wieku 18-24 lat. W rodzinach zastępczych zawodowych można było zaobserwować większą liczbę podopiecznych w wieku 18-24 lat. W rodzinnych domach dziecka największą grupę stanowili wychowankowie w wieku 14-17 lat. W 2018 roku w związku z utworzeniem rodzinnego domu dziecka w Łukowicy liczba dzieci przebywających w rodzinnych domach dziecka zwiększyła się nieznacznie ponad połowę, z czego najwięcej było dzieci w wieku 14-17 lat (zarówno rok 2017, jak i 2019).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej w latach 2017 – 2019 zapewniało miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Limanowskiego wszystkim małoletnim, wobec których orzeczono umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej. Poza terenem Powiatu Limanowskiego umieszczane były jedynie dzieci w rodzinach zastępczych, które tworzyły osoby bliskie dziecku, a więc wujkowie, dziadkowie czy rodzeństwo.

Tabela 4 Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Limanowskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA DZIECI
2017	0
2018	4
2019	4

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Na terenie Powiatu Limanowskiego nie funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza. Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci z terenu Powiatu Limanowskiego, które umieszczane były w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów.

Tabela 5 Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Limanowskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenach innych powiatów w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA DZIECI
2017	7
2018	2
2019	1

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

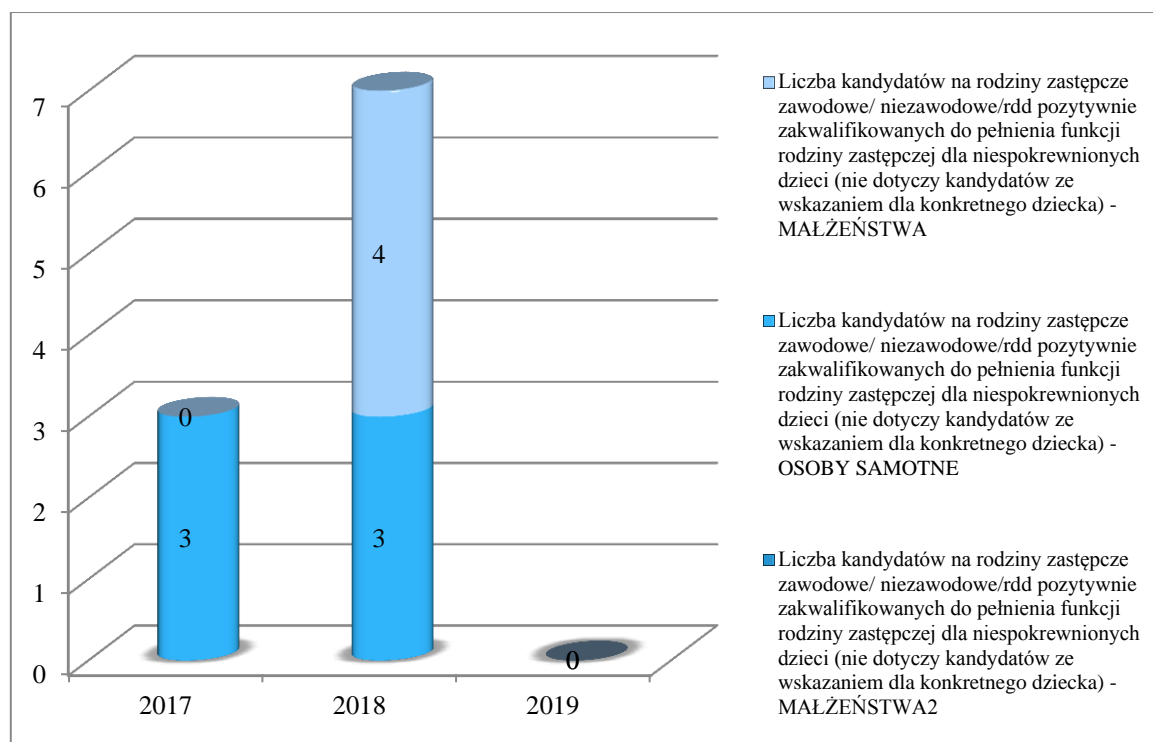
Dane zamieszczone wskazują wyraźnie na tendencję malejącą w zakresie umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2017 roku umieszczono 7 dzieci, w 2018 roku – 2, natomiast w 2019 roku tylko 1 małoletni został umieszczony w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Z powiatami, które przyjęły dzieci pochodzące z naszego terenu zostały zawarte porozumienia dotyczące zasad finansowania ich pobytu.

2.2. POZYSKIWANIE KANDYDATÓW DO PEŁNIENIA FUNKCJI RODZINNEJ PIELICZY ZASTĘPCZEJ

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej podejmuje szereg działań mających na celu pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych i prowadzenia rodzinnych domów dziecka. Na stronie internetowej Centrum można znaleźć informacje jak zostać rodzicem zastępczym, z kim się kontaktować oraz jakie warunki musi spełniać kandydat, aby pełnić tę funkcję. Z powyższymi informacjami można również zapoznać się na profilu facebookowym Centrum. Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej przyjmuje osoby zainteresowane rodzicielstwem zastępczym w godzinach pracy urzędu. Pracownicy udzielają im szczegółowych informacji oraz zachęcają do wzięcia udziału w comiesięcznych grupach wsparcia i imprezach integracyjnych rodzin zastępczych. Namawiają do spotkania z funkcjonującymi od wielu lat rodzinami zastępczymi i porozmawiania na temat rodzicielstwa zastępczego od strony praktycznej. Dalsze działania dotyczące promocji

rodzicielstwa zastępczego obejmuje rozpowszechnianie ulotek i plakatów na w/w imprezach. Ulotki dostępne są również w Starostwie Powiatowym w Limanowej oraz w siedzibie Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, a także w instytucjach użytku publicznego na terenie Powiatu Limanowskiego. Pracownicy zachęcają funkcjonujące już rodziny zastępcze do dzielenia się swoimi doświadczeniami związanymi z rodzicielstwem zastępczym ze środowiskiem lokalnym, a tym samym do podjęcia się tej misji. Centrum organizuje spotkania, na które zapraszani są m.in.: uczniowie szkoły muzycznej, zespoły regionalne, uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej, strażacy, uczestnicy Środowiskowego Domu Samopomocy, uczniowie przedszkoli i szkół z terenu Powiatu Limanowskiego.

Wykres 3 Liczba pozyskanych kandydatów w latach 2017 – 2019

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Na przestrzeni lat 2017 – 2018 widoczny jest wzrost liczby kandydatów do pełnienia rodzinnej pieczy zastępczej, natomiast w 2019 roku jego znaczny spadek. W 2017 roku pozytywnie zakwalifikowano 3 małżeństwa, przy czym należy podkreślić, że stanowili oni 100% osób, które zgłosiły gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W 2018 roku 4 małżeństwa i 2 osoby samotne zostały pozytywnie zakwalifikowane do pełnienia funkcji niezawodowej rodziny zastępczej, natomiast 1 osoba samotna uzyskała kwalifikacje do

prowadzenia rodzinnego domu dziecka. W 2019 roku, nikt nie zdecydował się na pełnienie funkcji rodzinnej pieczy zastępczej, pomimo wstępnego zainteresowania. Z uwagi na małe zainteresowanie rodzicielstwem zastępczym niniejszy Program kładzie wzmożony nacisk na promowanie idei rodzicielstwa zastępczego i zachęcanie do podjęcia się tej funkcji.

2.3. FORMY WSPARCIA DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH/RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA ORAZ DZIECI W NICH UMIESZCZONYCH

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej oferuje wsparcie dla rodzin zastępczych/prowadzących rodzinne domy dziecka i dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w postaci: pomocy koordynatora, rodzin pomocowych, wolontariuszy. Zapewnia poradnictwo psychologiczne, socjalne, pedagogiczne, rodzinne i prawne. Rodziny mogą również brać udział w specjalistycznych szkoleniach, spotkaniach integracyjnych i grupach wsparcia. Ponadto otrzymują wsparcie finansowe.

Szczególnym rodzajem pomocy jest wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, który jest swego rodzaju pracownikiem pierwszego kontaktu dla rodziny zastępczej/prowadzącego rodzinny dom dziecka. W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej na stałe zatrudnionych jest 3 koordynatorów.

Centrum nieustannie zachęca, w szczególności młodych ludzi, do podjęcia funkcji wolontariusza działającego na rzecz pieczy zastępczej. W związku z powyższym wszystkie rodziny, które zgłosiły chęć skorzystania z pomocy wolontariuszy otrzymały takie wsparcie. Liczba wolontariuszy utrzymuje się na podobnym poziomie. Poniższa tabela przedstawia liczbę wolontariuszy w latach 2017 – 2019.

Tabela 6 Liczba wolontariuszy w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA WOLONTARIUSZY
2017	14
2018	13
2019	12

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej prowadzi spotkania grupy wsparcia dla rodzin zastępczych/prowadzących rodzinne domy dziecka, które odbywają się raz w miesiącu

w siedzibie Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Grupa prowadzona jest w celu wymiany doświadczeń związanych z pełnieniem funkcji rodzica zastępczego. Ponadto pracownicy Centrum dbają, aby osoby sprawujące pieczę zastępczą na bieżąco podnosiły swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i warsztatach.

Przedstawione poniżej dane obejmują świadczenia przyznane rodzinom zastępczym/prowadzącym rodzinne domy dziecka, dla których właściwym do ponoszenia wydatków na ten cel jest Powiat Limanowski.

Tabela 7 Świadczenia przyznawane rodzinom zastępczym w latach 2017 – 2019

RODZAJ ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ
ROK 2017		
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	1322	1 098 732,00 zł
Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	105	24 105,00 zł
Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	15	31 140,00 zł
Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka	26	5 200,00 zł
Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	6	15 190,00 zł
Dodatek wychowawczy – 500 +	1038	511 287,01 zł
ROK 2018		
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	1246	1 123 730,00 zł
Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	86	20 538,00 zł
Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	14	19 860,00 zł

Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka	27	5 339,00 zł
Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	13	33 130,00 zł
Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	1	3 000,00 zł
Dodatek wychowawczy – 500 +	1088	536 744,00 zł
Świadczenie „Dobry start”	85	25 500,00 zł
ROK 2019		
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	1500	1 334 965,00 zł
Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	13	4 853,00 zł
Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	12	22 240,00 zł
Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka	21	4 200,00 zł
Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	14	33 670,00 zł
Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	3	9 000,00 zł
Dodatek wychowawczy – 500 +	1 147	566 026,00 zł
Świadczenie „Dobry start”	82	24 600,00 zł

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

2.4. USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE PIELICZY ZASTĘPCZEJ

Usamodzielnienie to długotrwały proces, któremu podlegają dzieci umieszczone w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, a jego celem jest stopniowe przygotowanie wychowanków rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych do samodzielnego, dojrzałego życia i zintegrowanie ich ze środowiskiem lokalnym. Przygotowanie wychowanka do radzenia sobie w dorosłym życiu jest nadrzędnym zadaniem zarówno placówek opiekuńczo-wychowawczych, jak i rodzin zastępczych. W związku z tym, należy podejmować w odpowiednim czasie szereg działań mających przygotować młodego człowieka do realiów dorosłego życia. W tym wypadku istotne jest rozpoznanie sytuacji rodzinnej, mieszkaniowej, społecznej i edukacyjnej podopiecznego, a także jego mocnych i słabych stron, szans oraz zagrożeń, a następnie ukierunkowanie jego zamierzeń i planów.

Istotną rolę w procesie usamodzielnienia pełni opiekun, tj. osoba wskazana przez wychowanka na rok przed uzyskaniem pełnoletności i zaakceptowana przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. Opiekun wspólnie z usamodzielnianym wychowankiem i przy udziale pracownika socjalnego opracowuje Indywidualny Program Usamodzielnienia, który po zatwierdzeniu przez Centrum staje się podstawą przyznania świadczeń. Opracowany dokument może być modyfikowany w trakcie całego procesu, w sytuacji gdy potrzeby wychowanka, ewentualnie jego sytuacja osobista, ulegają zmianie. W procesie usamodzielnienia podopiecznego uczestniczą także pracownicy Centrum, rodziny zastępcze, pracownicy placówek.

Pełnoletni wychowankowie opuszczający rodzinną bądź instytucjonalną pieczę zastępczą mogą skorzystać z następujących form pomocy:

- pomoc na kontynuowanie nauki,
- pomoc na usamodzielnienie,
- pomoc na zagospodarowanie,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym,
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia,
- pomoc prawna i psychologiczna, praca socjalna oraz doradztwo zawodowe.

Usamodzielniani wychowankowie mają możliwość skorzystania z pobytu w mieszkaniu chronionym, które ma na celu przygotowanie osoby tam przebywającej do prowadzenia samodzielnego życia. Na terenie Powiatu Limanowskiego funkcjonuje mieszkanie chronione, które znajduje się przy Domu Pomocy Społecznej w Szczyrzycu. W 2017 roku w mieszkaniu chronionym przebywała 1 osoba, natomiast w latach 2018-2019 nie było ono zamieszkiwane przez żadnego wychowanka.

Tabela 8 Liczba wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, którzy uzyskali pełnoletność w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA OSÓB USAMODZIELNIANYCH
2017	11
2018	10
2019	5

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

W latach 2017 – 2019 w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka z terenu Powiatu Limanowskiego pełnoletność uzyskało 26 dzieci. W 2019 roku nastąpił spadek o 50% w porównaniu do wcześniejszych lat.

Tabela 9 Świadczenia przyznawane usamodzielnianym wychowankom w latach 2017 – 2019

RODZAJ ŚWIADCZENIA	PIECZA ZASTĘPCZA			
	RODZINNA		INSTYTUCJONALNA	
	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ
ROK 2017				
Pomoc na kontynuowanie nauki	252	124 013,00 zł	27	13 500,00 zł
Pomoc na usamodzielnienie	4	21 441,00 zł	0	0
Pomoc na zagospodarowanie	2	9 630,00 zł	0	0

ROK 2018				
Pomoc na kontynuowanie nauki	238	75 223,00 zł	1	242,00 zł
Pomoc na usamodzielnienie	2	8 411,00 zł	1	6 600,00 zł
Pomoc na zagospodarowanie	5	24 910,00 zł	1	4 650,00 zł
ROK 2019				
Pomoc na kontynuowanie nauki	150	75 657,00 zł	0	0
Pomoc na usamodzielnienie	3	13 879,00 zł	1	1 735,00 zł
Pomoc na zagospodarowanie	2	9 892,00 zł	1	4 860,00 zł
Świadczenie „Dobry start”	3	900,00 zł	0	0

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

2.5. WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI BIOLOGICZNYMI DZIECI UMIESZCZONYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Jednym z podstawowych zadań rodziny zastępczej w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest przede wszystkim praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej. Trwałe umieszczenie dziecka poza rodziną uznaje się za sytuację wyjątkową. Pracę z rodzicami biologicznymi winno się podejmować tak, aby dzieci jak najszybciej mogły powrócić do środowiska rodzinnego. Niezbędnym warunkiem realizacji tego zadania jest otwarcie się zarówno rodziców, jak i dzieci na działania pomocowe. Ponadto powinni oni wykazać się wytrwałością w dążeniu do celu, a co najważniejsze – motywacją do działania, której fundamentem powinna być wizja rodziny zintegrowanej, harmonijnej, w której zarówno rodzice, jak i dzieci znajdują oparcie i chęć do działania.

Tabela 10 Liczba dzieci, które powróciły pod opiekę rodziców biologicznych w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA DZIECI
2017	3
2018	10
2019	3

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej sprzyja kontaktom rodziców biologicznych z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, udostępnia pokój specjalnie do tego przygotowany w siedzibie Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Spotkania odbywają się pod nadzorem pracowników.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej dochodziło również świadczeń alimentacyjnych w stosunku do rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Jeżeli od umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej upłynął rok, dyrektor powiatowego centrum pomocy rodzinie ma obowiązek dochodzić świadczeń alimentacyjnych na to dziecko, w tym złożyć pozew sądowy o alimenty. Rodzice biologiczni mogą również dobrowolnie wpłacać alimenty na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Tabela 11 Liczba rodziców biologicznych wobec których wystąpiono z pozwem alimentacyjnym w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA RODZICÓW
2017	13
2018	10
2019	14

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Rodzice biologiczni zobowiązani są do ponoszenia odpłatności za pobyt swoich dzieci w pieczy. Osoby te, to w przeważającej większości rodzice niezaradni życiowo, bezradni w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, żyjący poniżej kryterium dochodowego, a nawet w ubóstwie, często z orzeczoną

niepełnosprawnością. W związku z powyższym w przeważającej większości wydawane są decyzje o odstąpieniu od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 12 Liczba rodziców biologicznych zobowiązanych do odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2017 – 2019

ROK	LICZBA RODZICÓW
2017	140
2018	141
2019	132

Źródło: Opracowanie własne – dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

3. ROCZNE LIMITY RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyznacza się roczne limity rodzinnych form pieczy zastępczej. W nowym okresie programowania, tj. na lata 2021 – 2023 zaplanowano następujący limit nowo utworzonych rodzin zastępczych zawodowych/rodzinnych domów dziecka w Powiecie Limanowskim:

- 2021 rok – 1 rodzina zastępcza zawodowa lub 1 rodzinny dom dziecka,
- 2022 rok – 1 rodzina zastępcza zawodowa lub 1 rodzinny dom dziecka,
- 2023 rok – 1 rodzina zastępcza zawodowa lub 1 rodzinny dom dziecka.

4. CELE I ZADANIA PROGRAMU

Celem nadrzędnym Programu jest propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego oraz rozwój pieczy zastępczej celem zapewnienia dzieciom opieki i wychowania w warunkach zbliżonych do rodziny biologicznej. Jego osiągnięcie będzie możliwe poprzez realizację niżej przedstawionych celów szczegółowych.

Tabela 13 Opis celów, zadań i wskaźników realizacji Programu

CEL I. Pozyskanie jak największej liczby kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	
ZADANIA	WSKAŹNIKI
1. Prowadzenie szerokiej akcji informacyjnej o formach rodzicielstwa zastępczego oraz szerzenie jego idei.	– Liczba kampanii informacyjnych /artykułów/materiałów promocyjnych.
2. Szkolenie i kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej, rodzinnego domu dziecka.	– Liczba osób, które zgłosiły chęć prowadzenia rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz rodzinnego domu dziecka, – Liczba osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz rodzinnego domu dziecka.
CEL II. Wzmocniony system opieki nad dzieckiem i rodziną	
ZADANIA	WSKAŹNIKI
1. Prowadzenie rejestru danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej, rodzinnego domu dziecka oraz przekazywanie go na bieżąco do wiadomości sądu.	– Liczba rodzin zastępczych: zawodowych, niezawodowych, rodzinnych domów dziecka.
2. Współpraca między powiatami w zakresie zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej.	– Liczba dzieci (z terenu Powiatu Limanowskiego) umieszczonych w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów, – Liczba dzieci (z innych powiatów) umieszczonych w pieczy zastępczej na terenie Powiatu Limanowskiego.
3. Wspieranie rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez pomoc wolontariuszy.	– Liczba obowiązujących porozumień z wolontariuszami.
4. Zapewnienie opieki nad dzieckiem w sytuacji korzystania z prawa do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzących rodzinny dom dziecka.	– Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia poprzez rodziny pomocowe.

5. Organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych.	– Liczba zorganizowanych szkoleń.
6. Prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych z terenu Powiatu Limanowskiego.	– Liczba osób biorących udział w spotkaniach grupy wsparcia, – Liczba spotkań grupy wsparcia.
7. Organizowanie i prowadzenie poradnictwa psychologicznego, socjalnego, rodzinnego, pedagogicznego oraz prawnego dla rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych.	– Liczba udzielonych porad, – Liczba osób korzystających z poradnictwa.
8. Zapewnienie pomocy poprzez pracę koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i innych specjalistów Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej.	– Liczba rodzin objętych pomocą koordynatora, – Liczba dzieci przebywających w w/w rodzinach.
9. Integracja środowiska rodzin zastępczych poprzez organizację spotkań okolicznościowych.	– Liczba zorganizowanych spotkań.
10. Zapewnienie wsparcia finansowego rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka.	– Liczba rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka, które pobierają świadczenie, – Kwota świadczeń, – Liczba rodzin zastępczych zawodowych/prowadzących rodzinne domy dziecka, którym wypłacono wynagrodzenia, – Kwota wynagrodzeń.

CEL III. Krótki czas pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz uregulowanie ich sytuacji prawnej

ZADANIA	WSKAŹNIKI
1. Wnioskowanie do sądu o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej.	– Liczba złożonych wniosków o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka, – Liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, – Liczba dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia, – Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych.
2. Współpraca z pracownikami socjalnymi, asystentami rodziny, ośrodkami adopcyjnymi, sądem, placówkami edukacyjnymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.	– Liczba planów pomocy dziecku opracowanych we współpracy z asystentem rodziny, – Liczba ocen sytuacji dziecka

dokonanych z udziałem asystenta rodziny/pracownika socjalnego.

CEL IV. Wspieranie procesu usamodzielniania się osób opuszczających pieczę zastępczą

ZADANIA	WSKAŹNIKI
1. Pomoc w starciu w dorosłe życie (m.in. wyznaczenie opiekuna procesu usamodzielniania, opracowanie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia).	– Liczba wychowanków uzyskujących pełnoletność otrzymujących pomoc.
2. Prowadzenie mieszkania chronionego dla osób potrzebujących, w tym dla usamodzielnianych wychowanków.	– Liczba osób korzystających z mieszkania chronionego.
3. Udzielanie wsparcia psychologicznego, socjalnego, prawnego i doradztwa zawodowego usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej.	– Liczba udzielonych porad. – Liczba osób korzystających z poradnictwa.
4. Zapewnienie wsparcia finansowego (pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie).	– Kwota wypłaconej pomocy: ○ na kontynuowanie nauki,○ na usamodzielnienie,○ na zagospodarowanie, – Liczba osób objętych pomocą: ○ na kontynuowanie nauki,○ na usamodzielnienie,○ na zagospodarowanie.
5. Zapewnienie regularnych dyżurów koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej mających na celu wsparcie i pomoc usamodzielnianym wychowankom.	–Liczba dyżurów.
6. Organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe i społeczne.	–Liczba pełnoletnich wychowanków uczestniczących w szkoleniach.

CEL V. Współpraca z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

ZADANIA	WSKAŹNIKI
1. Motywowanie rodziców biologicznych do płacenia alimentów na rzecz dzieci objętych pieczę zastępczą.	– Liczba rodziców płacących alimenty dobrowolnie, – Liczba rodziców płacących alimenty na podstawie wyroku sądu.
2. Wnioskowanie do sądu o zasądzenie alimentów na rzecz dzieci objętych pieczę zastępczą.	–Liczba pozwów o ustalenie alimentów.

3. Ponoszenie odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.	– Liczba rodziców, którym ustalono odpłatność, – Liczba rodziców, których zwolniono z odpłatności.
4. Podejmowanie działań na rzecz przywracania więzi rodzinnych poprzez umożliwienie spotkań rodziców biologicznych z dzieckiem na terenie Centrum.	– Liczba zorganizowanych spotkań.
5. Umożliwienie rodzicom biologicznym uczestnictwa w posiedzeniach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.	– Liczba posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej z udziałem rodziców biologicznych.

Źródło: Opracowanie własne

5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Realizacja poszczególnych zadań, dla osiągnięcia zamierzonych celów, odbywać się będzie sukcesywnie, w ścisłej zależności od posiadanych środków finansowych, których źródłem będzie:

- budżet Powiatu Limanowskiego i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej,
- budżet samorządów gminnych zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- dotacje celowe z budżetu państwa,
- dotacje pochodzące z funduszy Unii Europejskiej,
- odpłatność rodziców biologicznych.

6. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

Głównym realizatorem Programu będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej, które zostało wyznaczone na Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Limanowskim. Partnerami Programu natomiast będą:

- miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej,
- poradnie psychologiczno – pedagogiczne,
- sądy rodzinne,
- placówki oświatowe,

- policja,
- lokalne media,
- przedstawiciele instytucji pracujących z rodziną i dzieckiem,
- powiatowy urząd pracy,
- ośrodki adopcyjne,
- organizacje pozarządowe; kościoły, związki wyznaniowe.

7. BENEFICJENCI PROGRAMU

Odbiorcami Programu będą:

- dzieci przebywające w pieczy zastępczej,
- rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka,
- rodzice biologiczni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej,
- kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

8. MONITOROWANIE PROGRAMU

Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie analizy i oceny wskaźników realizacji zadań Programu. Po analizie sporządzane będzie sprawozdanie, które następnie zostanie przedłożone Zarządowi i Radzie Powiatu Limanowskiego w corocznym sprawozdaniu z realizacji niniejszego Programu.

SPIS TABEL

Tabela 1 Opis zadań własnych powiatu wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.....	5
Tabela 2 Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka oraz liczba dzieci w latach 2017 – 2019 na terenie Powiatu Limanowskiego	11
Tabela 3 Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Limanowskiego w latach 2017 – 2019	12

Tabela 4 Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Limanowskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów w latach 2017 – 2019	13
Tabela 5 Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Limanowskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenach innych powiatów w latach 2017 – 2019.....	14
Tabela 6 Liczba wolontariuszy w latach 2017 – 2019	16
Tabela 7 Świadczenia przyznawane rodzinom zastępczym w latach 2017 – 2019	17
Tabela 8 Liczba wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, którzy uzyskali pełnoletność w latach 2017 – 2019	20
Tabela 9 Świadczenia przyznawane usamodzielnianym wychowankom w latach 2017 – 2019	20
Tabela 10 Liczba dzieci, które powróciły pod opiekę rodziców biologicznych w latach 2017 – 2019.....	22
Tabela 11 Liczba rodziców biologicznych wobec których wystąpiono z pozwem alimentacyjnym w latach 2017 – 2019	22
Tabela 12 Liczba rodziców biologicznych zobowiązanych do odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2017 – 2019	23
Tabela 13 Opis celów, zadań i wskaźników realizacji Programu	24

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Podział rodzinnej pieczy zastępczej.....	9
Wykres 2 Podział instytucjonalnej pieczy zastępczej	10
Wykres 3 Liczba pozyskanych kandydatów w latach 2017 – 2019.....	15

Przewodnicząca Rady

mgr Ewa Filipiak